

FICHE “ASBESTVEILIG” – VERSIE 01

Voor de belangrijkste concepten en onderdelen van de regelgeving rond het asbestinventarisatetest maakt de OVAM fiches op ter ondersteuning van de lesgevers van de verplichte opleiding, medewerkers van erkende certificatie-instellingen asbest en (kandidaat) gecertificeerde asbestdeskundigen inventarisatie. Deze fiches geven extra duiding bij de van toepassing zijnde wetgeving en specifiek bij de richtlijnen zoals opgenomen in de Ministeriële besluiten ‘Inspectieprotocol asbestinventarisatie’ en ‘Certificatiereglement’.

Deze fiches zullen later onderdeel uitmaken van de leidraden bij voormelde Ministeriële besluiten.

1 RECHTSGROND “ASBESTVEILIG”

Het begrip “asbestveilig” wordt gedefinieerd in het Materialendecreet¹:

Artikel 3, §2, 5°/1

“asbestveilig: een toestand waarin bij normaal gebruik van de constructie geen blootstellingsrisico’s kunnen ontstaan voor mens en milieu doordat:

a) men zich heeft ontdaan van:

- 1) alle **eenvoudig bereikbare** hechtgebonden asbesthoudende materialen met niet-laag risico;*
- 2) alle eenvoudig bereikbare niet-hechtgebonden asbesthoudende materialen, met uitzondering van asbesthoudende wandpleister met een **laag risico**;*
- 3) alle dak- en gevelbekledingen, dakgoten, rookgaskanalen en hemelwaterafvoerkanalen bestaande uit asbestcement als ze zich aan de buitenzijde bevinden;*
- 4) alle eenvoudig bereikbare asbesthoudende materialen die een afvalstof zijn, met uitzondering van uitgegraven of onuitgegraven steenslag, bodem- en puinlagen;*
- 5) alle asbesthoudende materialen, met uitzondering van asbesthoudende wandpleister, die werden ingesloten of bedekt als **risicobeheersmaatregel** als vermeld in artikel 33/1, §2;*

*b) de resterende asbesthoudende materialen **veilig** worden **beheerd**.*

De begrippen “eenvoudig bereikbaar”, “laag risico”, “risicobeheersmaatregel” en “veilig beheer” worden hieronder toegelicht zoals gedefinieerd in het Materialendecreet:

Artikel 3, §2 3° eenvoudig bereikbare asbesthoudende materialen: de asbesthoudende materialen die waar te nemen en weg te nemen zijn zonder de bouwkundige integriteit van een constructie of erfgoedkenmerken van een beschermd onroerend erfgoed aan te tasten binnen de normale beheers- en onderhoudscycli of een vergelijkbare stilstand bij industriële installaties. Asbesthoudende

¹ Decreet van 23 december 2011 betreffende het duurzaam beheer van materiaalkringlopen en afvalstoffen

materialen die bedekt zijn door een ander materiaal, met uitzondering van een laag verf, coating, behang, kunststof of textiel, zijn niet eenvoudig bereikbaar, tenzij het bedekkend materiaal kan worden weggenomen zonder het te beschadigen;

In de fiche 'Eenvoudig bereikbaar' wordt dit verder toegelicht.

Artikel 3, §2, 5°/1

"laag risico: als op basis van de aard, de staat en het voorkomen van de asbesthoudende materialen het weinig waarschijnlijk is dat asbestvezels kunnen vrijkomen;"

Voor de bronfiche is een standaard risicobeoordeling voorzien in de databanktoepassing asbestinventarisatie. Deze berekent automatisch het materiaalarisico op basis van de ingevoerde gegevens met conclusie zeer laag, laag, hoog of zeer hoog.

Artikel 3, §2, 8°/1

"risicobeheersmaatregel: een tijdelijke maatregel die erop gericht is om voor een asbesthoudend materiaal een laag risico te verkrijgen in afwachting van het wegnemen van het asbesthoudende materiaal;"

In de fiche 'Risicobeheersmaatregelen' wordt dit verder toegelicht.

Artikel 3, §2, 10°/1

"10°/1 veilig beheer: voor laag risico asbesthoudende materialen maatregelen nemen zodat ze deze status behouden, voor niet eenvoudig bereikbare niet-laag risico asbesthoudende materialen risicobeheersmaatregelen nemen en voor niet eenvoudig bereikbare materialen die een afvalstof zijn alle maatregelen nemen die redelijkerwijs kunnen worden genomen om het gevaar voor de gezondheid van de mens of voor het milieu, meer bepaald het risico voor water, lucht en bodem te voorkomen of zoveel mogelijk te beperken;"

2 INHOUDELIJKE TOELICHTING

2.1 Beleidsdoel 2040

De Vlaamse Regering wil Vlaanderen tegen 2040 asbestveilig maken. Daarvoor moet voor elke eigendom met een toegankelijke constructie met risicobouwjaar (<2001) gekend zijn of de toestand asbestveilig is of niet. Voor het merendeel van deze eigendommen gebeurt dit aan de hand van een asbestinventarisatetest (kortweg 'asbestatetest'). De OVAM beheert alle asbestatetesten in een centrale databank en bewaakt zo de voortgang van het asbestafbouwbeleid aan de hand van de evolutie van het aantal asbestveilige locaties.

Asbestveilig is dus een beleidsmatig concept voor een te behalen toestand van een eigendom. Tegen 2040 moeten al de gevatte eigendommen deze toestand behalen om beleidsmatig over een ‘asbestveilig Vlaanderen’ te kunnen spreken.

Een gecertificeerde asbestdeskundige inventarisatie die een asbestattest opmaakt voor een eigendom toetst finaal of deze eigendom asbestveilig is of niet. De standaard inspanningsverplichting reikt dan ook niet verder dan deze toets. Asbestveilig betekent niet asbestvrij. Een asbestveilige locatie kan bijvoorbeeld ingesloten of ondergrondse asbesthoudende materialen bevatten die niet onderzocht moeten worden. Bij een normaal gebruik van een asbestveilig gebouw of terrein zijn er voor bewoners, bezoekers, werknemers, enz... geen blootstellingsrisico's. Renovatie-, sloop- of graafwerken vallen buiten een normaal gebruik. Daarom kan voorafgaand aan dergelijke werken een aanvullende destructieve asbestinventarisatie nodig zijn (Codex over het welzijn op het werk, sloopopvolgingsplan). Dit kan evenwel ook perfect via een asbestattest met aanvullend onderzoek gerapporteerd worden. Zo'n onderzoek is dus ruimer dan de verplichte standaardscope om een geldig asbestattest te bekomen.

2.2 Duiding bij de definitie

De definitie “asbestveilig” bestaat uit twee onderdelen:

- 1) een oplijsting van asbesthoudende materialen die niet meer aanwezig mogen zijn;
- 2) een beheersverplichting voor de asbesthoudende materialen die nog aanwezig mogen zijn.

Asbesthoudende materialen die om een asbestveilige toestand te behalen NIET meer aanwezig mogen zijn:	
tegen MIJLPAAL 2034	niet-hechtgebonden: <ul style="list-style-type: none"> - indien eenvoudig bereikbaar - wandpleister enkel indien geen laag risico
	asbestcement buitenschil (buitenzijde): <ul style="list-style-type: none"> - dak- en gevelbekleding - dakgoten en kanalen rookgas – hemelwaterafvoer
tegen MIJLPAAL 2040	hechtgebonden: <ul style="list-style-type: none"> - indien eenvoudig bereikbaar - en indien geen (zeer) laag risico
	ingesloten of bedekt: <ul style="list-style-type: none"> - indien ingesloten of bedekt als risicobeheersmaatregel, met uitzondering van wandpleister
	afvalstoffen: <ul style="list-style-type: none"> - indien eenvoudig bereikbaar - uitgezonderd (on)uitgegraven steenslag, bodem- en puinlaag

Veilige beheer van asbesthoudende materialen die nog aanwezig mogen zijn:

- ✓ in stand houden van vastgesteld laag materiaalrisico
- ✓ risicobeheersmaatregel uitgevoerd indien vastgesteld verhoogd materiaalrisico voor niet eenvoudig bereikbare materialen

2.3 Asbestveilig versus (zeer) laag risico asbesthoudend materiaal

Het concept 'asbestveilig' is strenger dan enkel de uitkomst van het materiaalrisico. In het asbestattest zullen bepaalde asbesthoudende materialen met een laag risico toch aanleiding geven tot de conclusie "niet asbestveilig".

Concreet is dit het geval voor niet-hechtgebonden asbesthoudende materialen en asbestcementen toepassingen in de buitenschil.

Niet-hechtgebonden asbesthoudende materialen

Niet-hechtgebonden materialen houden intrinsiek een hoger risico in omdat de asbestvezels minder of nauwelijks gebonden zijn door een matrix en meestal ook een hogere concentratie aan asbestvezels bevatten. Bij verwerking of beschadiging is de kans op vrijstelling van asbestvezels extra groot. Bepaalde niet-hechtgebonden asbesthoudende materialen zoals leidingisolatie kunnen modelmatig toch een laag materiaalrisico scoren indien ze goed onderhouden worden en in perfecte staat verkeren. Omwille van het intrinsiek verhoogd potentiële gevaar dat deze niet-hechtgebonden asbesttoepassingen bezitten, streeft de Vlaamse Regering er echter naar om deze materialen maximaal tegen 2034 uit te faseren.

Uitzondering wandpleister

Wandpleister op binnenmuren, plafonds, ... is ook een niet-hechtgebonden asbesthoudend materiaal bestaande uit het bindmiddel plaaster-gips. Beleidsmatig is er voor gekozen dat wandpleister aanwezig mag zijn om een asbestveilige toestand te bekomen indien het een laag risico heeft, al dan niet na het nemen van een risicobeheersmaatregel (om het materiaalrisico van verhoogd naar laag te brengen).

Deze beleidskeuze is gebaseerd op het feit dat:

- de concentraties aan asbestvezels laag is;
- de verwijdering zeer duur en ingrijpend is en beter aansluit bij een natuurlijk verwijdermomentum zoals een ingrijpende renovatie (strippen muren) of sloop;
- in een normaal gebruik kleine lokale beschadigingen (bv. boorgat) aangebracht kunnen worden zonder risico mits het nemen van bronmaatregelen om emissie te vermijden.

Asbestcement in de buitenschil

Net zoals voor niet-hechtgebonden asbesthoudende materialen, streeft de Vlaamse Regering ook naar een generieke afbouw van bepaalde asbestcement toepassingen in de buitenschil van gebouwen tegen 2034, ongeacht het momentane materiaalrisico. Het gaat hierbij concreet over volgende asbesttoepassingen met cement als bindmiddel:

- dak- en gevelbekleding:
 - o lei – shingle
 - o (golf)plaat
 - o nok, windveer, boeiboord
- dakgoot
- rookgaskanaal
- hemelwaterafvoerkanal
- schouwhoed, ventilatiekap (anti-windval)

Uit studies blijkt dat deze asbestcement toepassingen in de buitenschil van gebouwen verweren onder invloed van diverse factoren: regen en hagel, beweging dakgebinte, gassen vee – mest, trillingen, enz. Dit heeft als gevolg dat de cementmatrix uiteenvalt en asbestvezels begint los te laten. Dit fenomeen treedt gemiddeld op vanaf een levensduur van 20 jaar. Momenteel zijn ook de meest recent geplaatste asbestcementtoepassingen (2000) meer dan 20 jaar oud. Vroeg of laat zal elk van deze asbesttoepassingen beginnen te degraderen en een risico veroorzaken voor mens en milieu (bodem, water, lucht). Bovendien verhindert de aanwezigheid van asbestdaken de realisatie van energiezuinige maatregelen zoals het plaatsen van zonnepanelen (verboden op asbestdaken).

2.4 Afvalstoffen

Het Materialendecreet bepaalt in Artikel 12:

Het is verboden afvalstoffen achter te laten of te beheren in strijd met de voorschriften van dit decreet of de uitvoeringsbesluiten ervan;

De natuurlijke persoon of rechtspersoon die afvalstoffen beheert, is verplicht alle maatregelen te nemen die redelijkerwijs kunnen worden genomen om gevaar voor de gezondheid van de mens of voor het milieu, meer bepaald risico voor water, lucht, bodem, fauna en flora, geluids- of geurhinder, schade aan natuur- en landschapsschoon te voorkomen of zoveel mogelijk te beperken.

Eenvoudig bereikbare asbesthoudende afvalstoffen

Het aantreffen van eenvoudig bereikbare asbesthoudende afvalstoffen geeft bij opmaak van een asbestattest aanleiding tot een niet-asbestveiligheid. De reden hiervoor is simpel: het opslaan of stockeren van afvalstoffen is enkel toegelaten indien dit vergund is. Zo is het bijvoorbeeld voor professionelen zoals een dakaannemer enkel toegestaan om afvalstoffen tijdelijk op te slaan in functie van een regelmatige afvoer, tenzij ze over een omgevingsvergunning beschikken voor de opslag of verwerking van asbestafval.

Wie dus asbesthoudende toepassingen demonteert of buiten gebruik stelt (stock, voorraad), moet ze tijdig bij de juiste vergunde inrichting voor opslag en verwerking (laten) afleveren. Ook resten (brokstukken, stof, ...) van beschadigd of verweerde asbesttoepassingen zijn afvalstoffen die niet achtergelaten mogen worden.

Niet-eenvoudig bereikbare asbesthoudende afvalstoffen

Zijn de aangetroffen asbesthoudende afvalstoffen niet eenvoudig bereikbaar dan leidt hun aanwezigheid niet tot een niet-asbestveiligheid op voorwaarde dat de aanwezige asbesthoudende afvalstof geen gevaar of risico vormt voor mens en milieu omdat er geen gevaarlijke hoeveelheden asbestvezels kunnen vrijkomen uit de afvalstof of omdat hiervoor alle maatregelen werden genomen die redelijkerwijs* mogelijk zijn.

*Redelijkerwijs: best beschikbare methode zonder onredelijk hoge kost of technische complexiteit.

Maatregelen kunnen bestaan uit het luchtdicht bedekken of insluiten, uit het hermetisch afsluiten van een gecontamineerde ruimte, inkapselen, ...

Voorbeelden:

1. Bij de renovatie van een dak met asbestcement leien zijn er resten op het onderliggende gyrocmateriaal terechtgekomen (zolderafwerking aan de binnenzijde). De dakaannemer plaatste isolatie en nieuwe dakbedekking zonder de resten te weg te nemen. Deze resten zijn daardoor niet-eenvoudig bereikbaar geworden. De resten zitten ingesloten tussen de gyrocaafwerking en het nieuw geplaatste materiaal zodat hun aanwezigheid geen risico vormt voor een normaal gebruik van het gebouw. De toestand is asbestveilig.
2. De ventilatiekanalen in een gebouw blijken een verwerende asbesthoudende binnenbekleding te bevatten. Deze binnenbekleding blijkt niet eenvoudig bereikbaar. Als maatregel werd de ventilatie buiten gebruik gesteld en alle in- en uitlaatmonden luchtdicht toegemaakt. De toestand is asbestveilig.
3. In de tuin van een woning ligt een stapel asbestcement golfplaten, afgedekt met een dekzeil. De golfplaten zijn eenvoudig bereikbaar omdat het dekzeil zonder beschadiging ervan kan weggenomen worden. Om een asbestveilige toestand te bekomen, moet de eigenaar ze (laten) afvoeren naar een vergunde inrichting,

Bodem, steenslag, puin

Asbesthoudende afvalstoffen waarvan de asbestdeskundige vermoedt dat ze een uitgegraven of onuitgegraven bodem-, puin- of steenslaglagen verontreinigden, vormen geen aanleiding tot een niet-asbestveiligheid. Deze lagen vallen buiten de scope van constructies die voorwerp uitmaken van het asbestafbouwbeleid.

2.5 Asbestveilig in het kader van de leidraad asbestbranden

Bij een asbestbrand of gelijkaardige asbestincidenten kan asbestafval zich onder de vorm van grote of kleine deeltjes (flinters) verspreiden in de omgeving. In dat geval zal het lokale bestuur na de bluswerken via het uitoefenen van milieutoezicht er over waken dat het asbestafval wordt opgeruimd. Dit gebeurt aan de hand van reiniging, handpicking, stofzuigen of een oppervlakkige ontgraving.

De leidraad asbestbranden beschrijft hoe na de vrijgave (brandveilig) door de brandweer de gevolgschade naar de omgeving moet worden aangepakt om finaal de gecontamineerde zones asbestveilig vrij te geven. Deze leidraad begeleidt milieuambtenaren van lokale besturen en professionelen in een correcte opvolging tot en met de asbestveilige vrijgave.

Als uitgangspunt geldt uiteraard dat de asbestverontreinigde terreinen vrijgemaakt worden van alle asbestverontreiniging veroorzaakt door de asbestbrand. Doorvertaald naar de praktijk zal een asbestveilige oplevering van een terrein inhouden dat:

- alle maatregelen genomen werden die redelijkerwijs mogelijk waren om het terrein vrij te maken van de aanwezige asbestresten;
- er tussen vegetatie en bodempartikels nog beperkt, heel moeilijk verwijderbare asbestflinters kunnen achterblijven;
- deze beperkte resten geen risico meer inhouden omdat:
 - o in de praktijk deze beperkte resten op korte termijn door natuurlijke processen verdwijnen;
 - o de verontreinigde zones in afwachting hiervan tijdelijk niet worden betreden of bewerkt als beheersmaatregel;
- op het terrein asbesthoudende resten kunnen achterblijven die reeds aanwezig waren voor de asbestbrand: bijvoorbeeld mos en deeltjes afkomstig van een asbestcement dak- en gevelbekleding die uitspoelden op een onderliggend plat dak, een dakgoot, de bodem of in een regenwaterput.